

Справа „Биржиковський проти Польщі” („Byrzykowski v. Poland”)

У рішенні, ухваленому 27 червня 2006 року у справі *“Биржиковський проти Польщі”*, Суд постановив, що

- мало місце порушення ст. 2 Конвенції, яке виявилось у відсутності належного розслідування обставин смерті дружини заявника та істотного погіршення здоров'я його сина.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 20000 євро як компенсацію моральної шкоди і 1150 євро на відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявник Войцех Биржиковський є громадянином Польщі, народився 1974 року і мешкає у м. Вроцлаві (Польща).

11 липня 1999 року дружину заявника привезли до Медичної академії м. Вроцлава, де вона мала того дня народжувати. Однак пологи не наставали, а діагностичні прилади показували, що у дитини виявляються серцеві проблеми. Було вирішено робити кесаревий розтин, який проводили наступного дня о 10 годині. Дружині заявника зробили ін'єкцію, після чого вона опинилася у стані коми. Спроби повернути хвору до свідомості не вдавалися. Тоді дружину заявника перевезли у відділення інтенсивної терапії. 31 липня 1999 року вона померла. У новонародженого сина заявника відразу виявилися проблеми з серцем, а також ускладнення неврологічного характеру. Наразі він потребує постійного медичного спостереження.

Смерть дружини заявника стала приводом для відкриття кримінальної справи. Це сталося відразу 31 липня 1999 року. 2 серпня було проведено судово-медичну експертизу. 29 грудня факт смерті було кваліфіковано у матеріалах справи як вбивство з необережності. У зв'язку із затриманням висновків ще однієї експертизи слідство було зупинено і відновлено у жовтні 2000 року. А 31 жовтня того ж року прокурор виніс постанову про закриття справи через відсутність у діях підозрюваних (працівників лікарні) ознак складу злочину. Заявник оскаржив зазначену постанову, внаслідок чого 5 січня 2001 року слідство було відновлено. Підставою відновлення провадження була неповнота зібраних доказів та встановлених фактів. Далі слідство у справі припинялося ще двічі і двічі поновлювалось. У березні 2005 року регіональний

прокурор у своїй постанові констатував, що розслідування справи не завершено і мають бути зібрані додаткові докази. Провадження у цій справі триває і досі.

У 1999 році заявник також звернувся із заявою про відкриття дисциплінарного провадження щодо підозрюваних. Дисциплінарне провадження також зупинялось і поновлювалось. Зрештою суд у медичних справах дійшов висновку, що трирічний строк, упродовж якого особа може бути притягнута до дисциплінарної відповідальності, на той час минув. Однак суд водночас відзначив, що дії підозрюваних є предметом кримінального розслідування. А отже, у зв'язку з цим строк дисциплінарного провадження може бути продовжений. Розгляд дисциплінарної справи також ще досі не завершено.

У липні 2002 року заявник звернувся до суду з позовом щодо отримання моральної компенсації від лікарні. У квітні 2003 року суд зупинив провадження за цією вимогою до вирішення відповідної дисциплінарної справи. Подальші спроби заявника домогтися рішення у справі про компенсацію виявилися безуспішними.

Зміст рішення Суду

Заявник скаржився на відсутність ефективного розслідування у справі про притягнення до відповідальності осіб, винних у смерті його дружини та у заподіянні істотної шкоди здоров'ю сина. Заявник також стверджував, що національні органи порушили розумний строк розгляду справи. Він покликався на ст. 2 та ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Суд спочатку відзначив, що немає підстав звинувачувати компетентні органи у неналежному початку провадження у справі як у кримінальному, чи цивільному, чи дисциплінарному її напрямку. Адже відповідно до закону право ініціювати кримінальне, дисциплінарне чи цивільне провадження за таких обставин надавалось заявнику.

Перші слідчі заходи було проведено швидко. Однак згодом кримінальне провадження істотно сповільнилося. Тричі воно зупинялося і відновлювалося з огляду на непроведення усіх необхідних дій. Відповідні посадові особи, які розглядали скарги заявника на закриття провадження, негайно доходили висновку про неповноту встановлених у справі обставин та зібраних доказів.

Суд звернув увагу, по-перше, на той факт, що поновлення розслідування відбувалось кілька разів і що причиною усіх рішень про необхідність додаткового

розслідування були недоліки слідства. На думку Суду, така ситуація може свідчити про серйозні хиби у функціонуванні судової системи в цілому.

Суд, даючи оцінку дисциплінарному провадженню, вказав на те, що хід такого провадження породжував стан невизначеності у заявника. Адже із останніх висновків суду з розгляду медичних скарг було незрозуміло, чи буде продовжено для заявника строк позовної давності, чи ні.

Суд зрештою зауважив, що за сім років, які минули з часу подання заявником своїх перших скарг, у його справі не було ухвалено жодного остаточного рішення, яке б чітко могло визначити відповідальність осіб, винних у смерті його дружини та заподіянні шкоди здоров'ю сина. Органи прокуратури щоразу критикували дії своїх підлеглих, вказуючи на неповноту зібраних доказів та недоліки у проведенні окремих слідчих дій, а відтак і на передчасність рішень про закриття справи. Отож заявник упродовж тривалого часу змушений був залишатися у стані невизначеності.

Попри те, що Суд визнавав складність у з'ясуванні певних медичних питань у справі, він не міг знайти виправдання для такого тривалого провадження.

Суд окремо надав оцінку такій обставині. Органи, які здійснювали провадження в одних напрямках, аби виправдати призупинення розгляду, покликалися на ті зупинення проваджень, котрі мали місце в інших напрямках справи. Суд розумів, що докази, зібрані в одному провадженні, можуть мати істотне значення для висновків у іншому. Такий підхід обумовлюється метою відправлення правосуддя справедливо й ефективно. Однак Суд, з іншого боку, звернув ще раз увагу на надмірну тривалість процесу у справі загалом. Він вказав, що, на його думку, заходи, спрямовані на з'ясування обставин смерті дружини заявника, як виявлялось, не сприяли, а, навпаки, перешкоджали вирішенню цієї справи. Будь-які дії, що мали пролити світло на, можливо, допущені медпрацівниками помилки, не допомогли ефективному встановленню причин смерті дружини заявника.

Суд також наголосив на необхідності швидкого вирішення справ, які стосуються смерті особи в медичних установах. Помилки, допущені медпрацівниками, мають швидко з'ясовуватись. Далі ця інформація має невідкладно розповсюджуватися серед персоналу медичної установи загалом, аби не допустити повторення негативного досвіду в майбутньому, а відтак гарантувати пацієнтам надання якісніших медичних послуг.

Тому Суд постановив, що мало місце порушення ст. 2 Конвенції, яке виявилось у проведенні неналежного розслідування обставин смерті дружини заявника та ушкодження здоров'я його сина.

Суд вирішив, що не було необхідності окремо вивчати питання щодо можливого порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції.